

I møte med nye troende

Innhold

I møte med nye troende	1
1.0 Innledning	1
1.1 Innledende ord.....	1
1.2 Omtale av eget arbeid og målgrupper	2
1.3 Åndskamp.....	2
2.0 Sentrale spørsmål.....	2
2.1 Dåp	2
2.2 Fellesskap	4
2.3 Livet videre	7
2.4 Praktiske spørsmål	8
2.5 Uenigheter og samtale på felt.....	9
3.0 Tips til hvordan å undersøke kulturelle og religiøse praksiser og forståelser	9
4.0 Misjonsformer i sensitive kontekster	13
5.0 Ressurser	14

1.0 Innledning

1.1 Innledende ord

Dette dokumentet er en veileder for Misjonssambandet utsendinger. Vi ønsker at mennesker skal komme til tro gjennom det arbeidet vi driver selv og det vi støtter gjennom samarbeidspartnere. Når dette skjer, er det til stor glede – men det kan også dukke opp utfordringer. Vi ønsker at dette dokumentet skal være til hjelp i møte med disse utfordringene.

Misjonssambandet arbeider i mange ulike kontekster. Kulturer og religioner er ulike, og arbeidet har tatt ulik form fra sted til sted, og feltene har hver sin historie. Derfor gir vi ikke nødvendigvis svar på alle konkrete utfordringer, men vi peker på noen verktøy som kan gi nødvendig hjelp og en retning for å finne gode løsninger. Vi håper at hvert felt kan bruke tematikkene her for å føre en levende dialog om aktuelle og konkrete spørsmål i sitt arbeid.

Noen av spørsmålene som tas opp er særlig aktuelle i såkalte sensitive kontekster, der det medfører fare å bli en kristen. Her fokuserer vi på utfordringene som møter den nye troende. Når det gjelder utsendingenes sikkerhet, ivaretas den av feltets beredskapsplaner og berøres derfor ikke direkte i denne artikkelen.

1.2 Omtale av eget arbeid og målgrupper

Det er både naturlig og forventet at utsendinger skal informere om virksomheten de står i. Dette gjelder både det man kan rapportere åpent om og det som må anonymiseres. Å omtale forhold og mennesker innebærer å ha definisjonsmakt. Det er å påta seg et ansvar for at De(t) Andre blir representert på en respektfull og så emisk riktig måte som mulig. (Emisk betyr «å kjenne seg igjen i omtalen»). Dette er et etisk viktig anliggende, som både handler om å ivareta personvern og å fremme maktbalanse.

Det gjelder selvsagt også i rapporter og på tilstelninger der utsendingen ønsker å formidle noe fra sitt arbeid. Foruten at muntlige omtaler av omvendelser, resultater og «lånehistorier» bør håndteres med varsomhet og redelighet, bør utsendinger også være forsiktig med å gi seg selv og misjonens innsats overdrevent fokus. Vi deltar i *Missio dei*, Guds misjon.

Misjonsinformasjon er ofte blitt kritisert for å være forutinntatt og bidra til å skape stereotypier om «de primitive» osv. Dette er det viktig å motvirke, og en bør heller nytte anledningen til å overraske skeptikere med respektfull og innsiktsfull informasjon.

I en globalisert og konfliktfylt verden har det stor verdi å bidra med informasjon som gir et riktig bilde av andres leveforhold og som kan virke konfliktdepende. Det er også viktig å være oppmerksom på at i mange deler av verden har det bygget seg opp stor skepsis til Vesten og vestlige representanter. Utsendingene har alt å tjene på å gå frem på måter som bygger tillit, åpner for god, gjensidig forståelse, og lar dette komme til uttrykk i konstruktive omtaler.

1.3 Åndskamp

Der evangeliet går frem i nye områder, vil det alltid vekke motstand - enten gjennom enkeltmennesker eller gjennom det ikke-kristne samfunnet som helhet. Denne motstanden kan komme til uttrykk i form av konkret motarbeiding, mistenkeliggjøring eller lokale - eller nasjonale myndigheters lovverk. Men i områder der den åndelige motstanden er sterkt etablert i folket og kulturen - det vil si der de kulturelle ritualer er knyttet til påkallelse og tilbedelse av ånde verdenen - der kan en erfare at negative hendelser forekommer mer som et mønster enn som "tilfeldigheter." Det kan være sykdom eller ulykker av ulik karakter. I noen tilfeller kan den åndelige motstand manifestere seg i enkeltmennesker gjennom det Bibelen omtaler som besettelse.

I møte med åndelige motstand er det viktig å: 1) Være klar over at vi ikke har en kamp mot kjøtt og blod, Ef. 6, 10-20. 2) Ha konkrete forbedere for det arbeidet en står i. 3) Være selvkritisk med tanke på hvilke følelser en tillater å prege eget liv.

Som utsendinger med bakgrunn fra en sekulær kultur kan man lett overse åndskampdimensjonen, eller oppleve at den er vanskelig å forholde seg til. Vi oppfordrer til å ta den åndelige kampen på alvor, samtidig som man ikke åndeliggjør latskap, saklig uenighet og andre forventede uheldige sider som ofte kan oppstå i et samarbeid mellom mennesker.

2.0 Sentrale spørsmål

2.1 Dåp

Dåpen er en av de største milepælene for nye troende, og noe som er en naturlig del av disippelgjøringen (Matt 28,18-20). Vi ønsker å støtte og oppmuntre til dåp, og ønsker samtidig at dåpen skjer i gode rammer. Lokale forhold vil variere, men vi vil i alle kontekster anbefale å prioritere opplæring, fellesskap, lokal tilknytning og hensyn til videre vekst.

Opplæring

Den som skal døpes skal vite hva man døpes *fra* og *til*. Dåpskandidater må ha en grunnleggende forståelse av den kristne tro (fra skapelse til gjenopprettelse, hvem Gud er, hvorfor Jesus måtte dø, Bibelen – Guds ord, tilgivelse, frelse, nåde, nytt liv, fellesskap) før dåp finner sted. Man kan bruke ressurser som er utviklet spesifikt for dette (se ressursliste for eksempler), eller arbeide seg gjennom trosbekjennelsen, Vår Far eller andre kjernetekster sammen. I den grad det er mulig, skal dåpskandidaten knyttes til lokale kristne personer/fellesskap i trosopplæringsprosessen.

Barn døpes kun dersom foreldre gir samtykke til dette. Selv om vi kan være ivrige, er det viktig å ha respekt for familien og å oppfordre til å hedre far og mor. Dersom foreldre ikke ønsker at barna skal døpes, kan vi fortsette med kontakt og opplæring, og om mulig arbeide for tettere kontakt med barnas foreldre. Dersom barn eldre enn spedbarn døpes, skal de ha opplæring tilpasset sitt nivå, og foreldre bør ha minst samme kunnskap som barna.

Fellesskap

Dåp skjer i fellesskap. Ingen døper seg selv, man *døpes* av noen og inn i noe. Den som døper skal ha mandat til dette, fra misjonsorganisasjon eller lokalt kirkesamfunn. Det er fellesskapet ved sin ledelse som definerer påkrevd dåpsopplæring, inkludert konfesjonelt preg. Jobber vi i rammen av en nasjonal kirke, er det denne som må legge standarden og være de som dypest sett tar imot dåpskandidaten.

Dåp er også en offentlig innlemmelse i det kristne fellesskapet. Derfor bør dåpen der det er mulig, skje i en viss grad av offentlige. Det fellesskapet en døpes inn i, har et inkluderings- og oppfølgingsansvar. Jo mindre dette fellesskapet er, jo større byrde blir det på de som er til stede å følge opp dette ansvaret, og jo viktigere kan det være at vi (utsendingene) bidrar med oppfølging og videre kontakt.

Lokal tilknytning

Den nye troende skal så sant det er mulig døpes av noen som bor på samme sted som vedkommende, og som har tilknytning til et fellesskap som vedkommende kan innlemmes i. I tilfeller der slike personer eller fellesskap ikke er tilgjengelig, blir digitalt fellesskap (potensielt med Misjonssambandet utsendinger eller samarbeidspartnere) det nærmeste på daglig basis. En slik løsning fordrer mye av den som døper.

Vi vil oppmuntre Misjonssambandets utsendinger til å reflektere over egen rolle og posisjon når noen omvendes. Den troende hører til i sitt lokalsamfunn og Guds kirke på jord. Som utsendinger er vi medvandrere en kortere periode. Vi må ikke knytte de troende til oss på en slik måte, at de står svakere igjen den dagen vi reiser. Som utsendinger må vi etterstrebe lokale kristne ledere og fellesskap de nye troende først og fremst knyttes til, ikke oss selv.

Videre vekst

Vi ønsker ikke bare å lede mennesker frem til dåp, men til et liv i tro, tillit og tjeneste. Man skal forvente vekst og modning, selv om det tar tid. Den som døpes må hjelpes til å finne personer som

man kan stå sammen med i vekst og læring også etter dåpen. I kontekster med forfølgelse er det viktig å forberede på og planlegge for de spesifikke utfordringene som kan følge med valget om å følge Jesus. Selv om en offentlig bekjennelse av kristen tro vil være det riktige for mange nye troende, vil det i enkelte kontekster være klokt å inkludere kun færre, trygge kristne. Livet vil vitne først, så kommer bekjennelsen ved hjelp av ord. Men en levende kristen kan ikke fortsette som før, og kan ikke fornekte Jesu navn dersom man blir konfrontert.

Misjonssambandets utsendinger kan bidra med å vurdere kontekst, sikkerhetssituasjon, samvittighet og muligheter sammen med den aktuelle kristne. Vi kan også, sammen med den kristne, vurdere hva man forlater og hva man får ved å bli en kristen, og drøfte hvordan man skal erstatte, endre eller beholde rutiner, praksis og oppfatninger fra livet før troen. (Se 3.0 om kulturforståelse) Det er viktig å gi svar på det den nye kristne faktisk lurer på – og dette kan i stor grad være formet av konteksten, både religiøst og kulturelt, som de har bakgrunn i.

2.2 Fellesskap

Kristendommen er kollektivistisk i sitt vesen. Som kristne er vi ulike kroppsdelere på Kristi legeme. Vi er brødre og søstre i Kristus.

Som utsendinger skal vi være fødselshjelpere og medvandrerer, men ikke gjøre de troende avhengige av oss, men koble dem på Kristi legeme. Samtidig som vi tenker enkelt og lokalt, skal vi ha for øyet et langsiktig mål om en nasjonal kirke som er en del av den verdensvide kirke og bidra til å bygge strukturer som bærer i lokal kontekst.

Vi bygger ikke våre flokker, vi bygger lokale fellesskap og kirker som skal være levedyktige den dagen vi avslutter vår tjeneste i området. Vi har sett eksempler på utsendinger som har knyttet flokkene strengt til seg selv på en slik måte at de lokale kristne ikke våget eller evnet å bygge tillit og fortrolighet til andre kristne grupper i området/landet. Vi må tenke motsatt. De nye troende skal knyttes til hverandre og ikke til oss primært.

Som utsendinger skal vi også være oppmerksomme slik at ikke misjon og diakoni blir noe vi driver overfor dem. Tvert imot skal vi kommunisere tydelig at det i sitt vesen er en del av det å være kristen og et kristent fellesskap, å være diakonal og misjonal. Den som blir kristen skal ikke sitte på budskapet, men være med på å gi det videre. Og evangeliet favner hele mennesket, derfor uttrykkes det ikke bare i ord, men også i handling og omsorg for hele mennesket.

Det er naturlig å tenke fellesskap på flere nivå, og at det utvides ettersom kristenflokkene vokser og utbres. Like fullt er det nødvendig å tenke i lange perspektiver og planmessig fra første dag.

Vi vil skissere en tenkning om ulike nivåer av fellesskap. Poenget er ikke at en må innom alle nivåer, eller at struktur, innhold og form begrenses til det nivået det her er beskrevet på; men at en har en tenkning om struktur og hvor en vil på sikt, allerede i hvordan en tenker, underviser om og utformer fellesskap fra dag én. Vi har et langt og vidt perspektiv for disippelgjøring og fellesskapstenkning. Så skal vi vokte oss for å innføre norske systemer i andre kulturer og kontekster. Perspektivene fra «Misjonformer i sensitive kontekster» (4.0) må klinge med her.

I flere og flere av de områder vi har utsendinger i dag, er det begrensninger fra myndigheter og kultur når det gjelder å samle mennesker, bygge offisielle menigheter og reise kirkebygg. Dette får nødvendigvis ulike konsekvenser på de ulike nivå. Intensjonen med nivå-tenkningen nedenfor, er for det første å bidra til å tenke «det lille» i den store sammenhengen, for det andre å tenke

bærekraftige strukturer som ikke er vedvarende avhengig av utsendingene, og for det tredje å søke kontakt og fellesskap på tvers av kirkene i den grad og form konteksten gir rom for det. Målet er ikke å skissere en modell hvor en må innom alle disse nivåene, men å eksemplifisere hvordan fellesskapsstrukturer kan se ut i en gitt kontekst.

Ulike nivå av fellesskap

1. Medvandring

Den første kristne vil ha utsendingen som sin medvandrer og læremester, men så snart der er to lokale kristne innen geografisk overkommelig avstand, er det et mål å knytte disse sammen for deling av liv og tro, bibelstudium, bønn, fellesskap, vekst og legge til rette for ansvarliggjøring.

Forfølgelse, mistenksomhet og kulturelle forskjeller kan være hindringer på veien her, men å knytte lokale troende sammen er et avgjørende mål.

I slike én-til-én-situasjoner, må en etterstrebe at menn følger opp menn og kvinner følger opp kvinner, både av hensyn til de to og av hensyn til miljøet rundt, med tanke på å forebygge ryktespredning og mistolking av motiver.

2. Smågrupper

Medvandringsrelasjonene opprettholdes og multipliseres etter hvert som flere kommer til tro, men da er det naturlig å utvide til smågrupper som kommer sammen i private hjem e.l. i en form som konteksten tillater, og som er sikkerhetsmessig forsvarlig og gjennomførbar.

Smågruppen velger/veiledes til å velge en leder og snarest mulig også en nestleder. Nestlederen lærer opp av lederen skritt for skritt, med tanke på å bli den neste lederen når gruppen deler seg. Gruppen bør deles når det blir for mange til å samles på en måte som ivaretar fortrolighet, nærhet og at alle blir sett og kommer til orde. Smågruppen har samtalen som kommunikasjonsform, hvor en deler liv, studerer Guds ord livsnært og ber med og for hverandre.

3. Fellesskap

Fellesskap er samlingen av flere smågrupper og/eller spredte kristne som møtes til feiring av gudstjeneste med undervisning, forkynnelse, lovsang og forbønn. Da her er flere mennesker samlet, trengs en strengere struktur, orden og ledelse av samlingen. Det er et mål at samlingen er så offisiell og åpen som konteksten gir rom for. Prekeplass er et begrep vi har brukt om dette nivået i Misjonssambandet. Her forkynnes det til forankring og vekst for de troende og til evangelisering av søkende.

Fellesskapet har en ledergruppe med forskjellig ansvar og en øverste leder med definert mandat.

4. Menighet

Mens det fellesskapet i en tidlig fase har noe nytt, utforskende, fleksibelt og etablerende ved seg, har menigheten karakter av å være etablert, offisiell og med definert lederskap.

En menighet har en struktur for trosopplæring, veiledning i livets ulike faser, dåp, nattverd, vielse/ekteskapsvelsignelse og begravelse.

Mens fellesskapet har en løser og mer uformell tilhørighet, har menigheten skrevne medlemmer om det er kontekstuellet forsvarlig.

Et innviet kirkebygg vil være tjenlig på dette nivået, om konteksten tillater det.

5. Nettverk/sammenslutning av menigheter

En menighet må aldri få nok med seg selv. Den skal utøve omsorg for sitt nærmiljø og være reproduserende og multipliserende, altså etablere nye menigheter. Med dannelser av flere menigheter, etableres formelle og uformelle møtepunkter både på ledernivå for felles utrustning, ansvarliggjøring, koordinering og informasjonsflyt og på menighetsnivå (stevner, fellesmøter) så de enkelte kristne får en erfaring av å tilhøre et større hele.

6. Kirkesamfunn

Et kirkesamfunn er gjerne en nasjonal, formell sammenslutning og organisering av menigheter innen samme konfesjon og med ledelse på ulike nivå som vil være et ansikt utad overfor stat og nasjonale myndigheter, samt i møte med andre tros- og kirkesamfunn. Overordnede nivå velges av, tjener og koordinerer underordnede nivå.

7. Den verdensvide kirke

Med et etablert kirkesamfunn er det vesentlig å pleie kontakt i formelle fora med andre kirkesamfunn og kristne organisasjoner. Verden må se og erfare at vi er ett, liksom Faderen og Sønnen er ett.

Samtidig trenger kristne på hvert nivå å oppleve den kontakt og enhet som er mulig, fysisk og digitalt, med kristne søsken andre steder i landet og i verden. Vi er en verdensvid søskenflokk som vet om hverandre, ber for hverandre og støtter hverandre på de måter det er mulig.

Hyrdefunksjon og nådegaveutfoldelse

Med vår historikk i Misjonssambandet har en vært tilbakeholdende overfor embetstenkning. At nådegavene vil flyte opp og virke i fellesskapet, har vært en bærende tanke i organisasjonen. En skal vokte seg for den maktmisbruk preste- og pastorrollen kan friste til i ulike kulturer. Samtidig er det en trygghet, med en struktur for omsorg og ivaretagelse som fort forsvinner om en ikke har en definert leder med hyrde- og tilsynsansvar i en menighet, gjerne kalt pastor/eldste.

Forkynnelse, evangelisering, diakoni og mangfoldet av oppgaver kan og bør ivaretas av et mangfold av egnede mennesker med ulike nådegaver – både kvinner og menn. Men at der er en definert pastor/eldste, gjør det tydelig hvem som har et overordnet åndelig ansvar og hvem en skal gå til når det er snakk om ansvaret for tilsyn.¹ I Misjonssambandet forstås Bibelens ord slik at tilsynsansvaret er forbeholdt mannen.² Samtidig vil vi i en del mannsdominerte kulturer se viktigheten av å løfte fram kvinnes delaktighet og nådegavebruk, og utfordre lokale rollemønstre som ikke er i tråd med Bibelen.

Økumenikk, etnisitet og samarbeid

Vi er skapt for fellesskap og dermed for samarbeid, men med syndefallets konsekvenser er det stadige kjepper i hjulene og hindringer på veien. Hvor går grensene for når en skal holde sammen og når er det best å virke hver for seg?

Teologi

¹ Menighetstenkning og organisasjonsstruktur, vedtatt av Misjonssambandets generalforsamling 2022 og

² Sammen i tjeneste En veiledning om kvinner og menns oppgaver, roller og funksjoner i den kristne forsamling, vedtatt av hovedstyret i Misjonssambandet 30.11.2012

Misjonssambandets trosgrunnlag bygger på Guds ord (Bibelen) og bekjennelsesskriftene.³ Ved ansettelse av personer som ikke har et luthersk teologisk ståsted legges gjerne Lausanne-pakten til grunn som en felles plattform og forpliktelse.⁴ Dette er et naturlig teologisk sonderingsgrunnlag når vi vurderer samarbeid med andre kirker/fellesskap der vi jobber lokalt, da det ikke alltid er rom for eller tjenlig å etablere definerte lutherske kirker.

Etnisitet, klasseskilte og subkulturer

En grunntanke for oss må være at vi bygger bro og fellesskap på tvers av menneskelige skillelinjer, det være seg etnisitet, kjønn, klasser og subkulturer (Gal 3,28). Guds folk er ett folk (Joh 17,23). Samtidig kan der være menneskelige forhold som gjør at en kommer lengst med å organisere seg i ulike menigheter og fellesskap. Her er lokale forhold avgjørende, men en må være bevisst på hvordan en kommuniserer med og om hverandre, slik at oppsplitting ikke går utover den kristne tros troverdighet.

2.3 Livet videre

Når en har kommet til tro, har tatt imot Jesus til frelse og fått del i det nye livet, kommer spørsmålet 'hvordan skal jeg leve som kristen'? Ulike kontekster byr på ulike utfordringer. Her kan vi bare nevne noen, som kan gi starthjelp til en refleksjon i veiledningen av nye troende.

Som utsendinger skal vi møte, ivareta og fostre enkeltmennesker i troen samtidig som vi har blick for et større hele. Vi må tenke i rammer som ivaretar en større sammenheng i størst mulig grad, framfor å gå inn i en boble hvor en tenker: «Jeg må gjøre det beste jeg kan her og nå, for vennen min som har blitt kristen.»

For noen er det forbundet med stor risiko for å miste sitt gamle nettverk om en bekjenner at en har begynt å følge Jesus. En tidlig flagging av at en har blitt en kristen, skaper lett konfrontasjon. En annen måte den nye troen kan komme til uttrykk, er ved at Guds kjærlighet og Den Hellige Ånd den nye troende nå har fått, får prege ens vesen i holdning og handling. Å leve det nye livet overfor familie og vennekrets, vil gradvis avsløre en endring som har skjedd, noe som vil skape større nysgjerrighet og ofte føre til en mykere konfrontasjon.

For andre vil forfølgelsesaspektet være så sterkt at det umiddelbart kan stå om livet, og en bør da ha en plan om evakuering og omplassering av den nye troende, i hvert fall for en tid. I noen tilfeller kan det være aktuelt å lage støtteordninger for videre utdanning, hjelp til å få et yrke. Vi skal alle ha et åpent og varmt hjerte for å hjelpe en bror eller søster i nød, men samtidig unngå å bygge mentalitet, kultur eller forventning som skaper en usunn avhengighet av utsendingen, som økonomi eller av ressurser utsendingen kan bringe til veie. Et annet aspekt ved økonomisk støtte kan også være at nye troende kan bli beskyldt for å omvende seg av vinningshensyn. Det er ikke en god situasjon å havne i.

For alle nye troende er det avgjørende å få et fellesskap, et nettverk av troende søsken, for å bli bevart og vokse som kristen. De lokale forhold, som grad av forfølgelse og grad av tillit vil være avgjørende for hvordan og hvor fort en her går fram.

³ <https://nlm.no/om-oss2/Misjonssambandets-trosgrunnlag/>

⁴ <https://www.nlm.no/globalassets/dokumenter-og-filer/formelle-dokumenter/grunnregler-og-strategidokumenter/nlms-forhold-til-ikke-lutherske-dapsyn---notat-vedtatt-av-hs-des-17.pdf>

For troende med muslimsk bakgrunn som har vært vant til at hele livet er regulert av islam, vil ofte friheten i nåden være svært utfordrende. Her vil modellering⁵, medvandring og veiledning i kristne trospraksiser være til hjelp. Samtidig kan det være relevant å finne funksjonelle alternativer til de muslimske praksiser som har vært vesentlige i deres hverdag, for å unngå unødvendige tomrom i livs- og trosopplevelsen.

2.4 Praktiske spørsmål

Hvert felt bør ha et bevisst forhold til hvem som har ansvaret for oppfølging av de nye troende. En ny troende vil ha behov for støtte, ikke bare i åndelige spørsmål, men også på andre måter. Dette er særlig aktuelt i kontekster der omvendelse til kristen tro betyr et brudd med venner, familie eller samfunnet. I enkelte sammenhenger vil det være utsendinger som må støtte de nye troende på ulike måter, dersom det ikke er et annet naturlig fellesskap eller nettverk lokalt som dekker dette behovet. Dersom det er sannsynlig at slike behov vil oppstå, kan feltet vurdere å sette av penger til nettopp dette. Men her gjelder det å bruke midlene med forsiktighet og godt skjønn for å ikke skape uheldig avhengighet.

Enkelte nye troende vil være sårbare i lang tid, lenge etter at nyhetens interesse er borte blant støttespillere. Som kristne søsken har vi et ansvar for de sårbare kristne, og særlig for de som ikke har annen støtte og som vi kommer i kontakt med gjennom vårt arbeid. Vi må alltid være varsomme for å unngå at hjelp knyttes til omvendelsen på en slik måte at det er fristende å bli kristen nettopp for å få bestemte goder, og stadig vurdere behovene og vår rolle overfor de nye kristne.

Feltet bør også ha et bevisst forhold til hvordan man forvalter informasjon om personer man kjenner et særlig ansvar for. Det er viktig å ivareta sikkerhet og at informasjon ikke kommer på avveie, og samtidig sikre at man beholder kontaktinformasjon og formidler kontakt mellom de(n) nye troende og nye utsendinger når der er skifte i staben av utsendinger.

Behov som kan vurderes er:

- Sikkerhet. Trenger personen beskyttelse, å bo sammen med andre, å flyttes til et annet sted for en periode eller permanent? Trengs andre former for beskyttelse eller skjerming?
- Flytting. Vi anbefaler å unngå flytting så langt det er mulig, men en midlertidig flytting frem til situasjonen har roet seg kan være nyttig. I den grad det er mulig, ønskes flytting til et miljø med samme kultur/bakgrunn som den vedkommende flyttet fra. Vær varsom med flytting av barn, dette kan fremstilles som kidnapping. I situasjoner der flytting er nødvendig, kan det være aktuelt at vi bidrar med økonomisk støtte, midlertidig bosted eller annen praktisk hjelp.
- Økonomi. Dersom den nye troendes økonomi er påvirket (mistet jobben, mistet nettverk/sosial støtte osv.) kan vi bidra til å gi trygghet i en vanskelig tid. Vi anbefaler å hjelpe med kontakter, kartlegging av personens ressurser og muligheter og annen støtte før økonomisk støtte gis.

⁵ Alt fra kristen nestekjærlighet, dating, ekteskap, far/mor/barn-relasjon, holdning til myndigheter, forvaltning, menighetsfellesskap, vitnetjeneste, arbeidsmoral etc. Det som for en kristen i vestlig kontekst ville oppfattes som regelorientert og lovisk, kan for en med muslimsk bakgrunn oppleves som god og konkret veiledning i hva det vil si å leve som en kristen i den konkrete hverdagen, slik at friheten ikke blir en frihet for synd, latskap og likegyldighet.

- Ressurser og utdanning. Dersom den nye troende ønsker å lære mer om kristen tro kan vi være behjelpelige med å tipse om gode ressurser og vurdere å skaffe litteratur, gi støtte til videre utdanning mm.
- Juridisk hjelp. Misjonssambandets utsendinger kan også hjelpe med å skaffe juridisk hjelp for personer som straffefølges rettslig eller møter andre juridiske utfordringer.
- Barn. Dersom det er barn involvert er det særlig viktig at vi vurderer behovene og bidrar dersom det trengs. Det kan dreie seg om behov for omsorg, trygghet, sosiale relasjoner, utdanning og materielle ting som klær og utstyr.

2.5 Uenigheter og samtale på felt

Misjonssambandet rekrutterer utsendinger som har forskjellige faglige, kulturelle og kirkelige bakgrunner. Da er det ikke unaturlig at det kan oppstå uenigheter mellom medarbeidere når det gjelder strategi, prioriteringer og arbeidsmåter. Det kan selvfølgelig også oppstå uenigheter selv om man har veldig mye felles.

Mangfoldige innspill er i utgangspunktet positivt fordi det beriker diskusjoner og søken etter gode løsninger på oppgaver og problemstillinger som arbeidsfellesskapet står overfor. Det er viktig å sikre at alle får komme med innspill og blir lyttet til. Men det er å forvente at alle retter seg etter beslutningene som blir tatt. I noen tilfeller vil det dreie seg om å følge bestemmelser tatt av ledelsen i Norge. I situasjoner hvor en står alene og har mulighet til å ta egne beslutninger, bør en forsikre seg om at organisasjonen kan stå inne for det en ønsker å gjøre.

Omforente beslutninger og praksiser er viktig når det gjelder organisasjonspolicy og ikke minst i møte med lokale samarbeidspartnere. Erfaringsmessig skaper det både forvirring og frustrasjon når ulike medarbeidere i samme organisasjon forfekter og praktiserer ulike ting. Særlig i kontekster som krever kontinuitet, bør en forsikre seg om at felles beslutninger og arbeidsformer fortsetter.

3.0 Tips til hvordan å undersøke kulturelle og religiøse praksiser og forståelser

En vesentlig del av en utsendings oppdrag er å gjøre seg «kjent med den lokale kulturen». Det er viktig å gå varsomt fram og så oversiktlig som mulig med tanke på å finne gode tilknytningspunkter for kristen tro og praksis, og særlig dersom det gjelder forhold som normativt sett bør utfordres og forsøkt erstattet av noe bedre.

Kritisk kontekstualisering er benevnelsen på en fremgangsmåte som missiologifaget har utviklet i de senere år. I det følgende fokuseres det på første fasen i denne prosessen. Til slutt kommer noen pekere til neste fase og med henvisning til mer omfattende litteratur.

Her en noen konkrete, praktiske tips til hvordan å begynne med og gjøre seg kjent med lokale forhold:

Alltid: Den kulturelrelativistiske metoden

En lokal praksis eller forståelse som synes å være rar, ufornuftig og feil, vil sannsynligvis oppfattes som det motsatte for de det gjelder. Respektfull og tillitsbyggende inngang til et folk handler om å lære om deres levemåter gjennom en objektiv tilnærming. Det vil gi bedre innblikk, som vil komme deg til nytte i ditt videre arbeid.

Denne tilnæringsmåten kan være særlig krevende i møte med skikker som en uvilkårlig reagerer på, slik som barneekteskap, polygami, kvinnelig omskjæring, fedredyrking/gravferdsfestivaler m.m. Husk da at all sosial og kulturell praksis har årsaks- og konsekvensforhold i mange retninger. Jo større oversikt en få over et sakskompleks, dess bedre hjelp får en til å finne farbare veier over til nye praksiser.

Hva gjør menneskene og hvorfor?

Begynn gjerne med å gjøre deg kjent med livsområdet eller samfunnssektoren du skal jobbe med eller har interesse for; dvs. tematiske avgrensninger som religion, helse, utdanning, familieliv, produksjonsliv osv. Start med å observere *hva* folk faktisk *gjør*, som innfallsvinkel til å spørre om *hvorfor* de gjør det de gjør.

Utgangspunkt i *konkret praksis* er erfaringsmessig en lettere og også mer tillitsbyggende måte å få greie på hva folk tror, tenker og vet om livene sine enn å gå «rett» på med løsevne og abstrakte spørsmål.

Hva ligger «bak» det folk gjør?

Det er et viktig spørsmål å stille i møte med ethvert fenomen. Ikke «stopp» ved det du synes å se, f.eks. «avgudsdyrkelse». Spør deg alltid; hva ligger «bak» praksis x? Da kommer du i kontakt med dypere forståelser av forhold som fruktbarhetsyklus og virkelighetsoppfatning. Det er slike grunnleggende spørsmål som etter hvert også må adresseres, ikke bare overflatefenomener.

Holistisk virkelighetsforståelse

De fleste samfunn vi arbeider i karakteriseres av *holistisk virkelighetsforståelse*, dvs. at det religiøse er innlemmet i «alle ting», danner forklaringsgrunnlag for alt som foregår og finner sin naturlige plass i samfunnslivet. Nettopp fordi religion er knyttet til forhold som økonomi og produksjon, sosial identitet og tilhørighet, helsespørsmål, politisk lojalitet osv., bør en gå så varsomt og forsiktig fram som mulig. Toleransen for kritikk av religion er liten ettersom den er så mye mer enn «bare» religion.

Faste atferdsmønstre

En god inngang i studiet av samfunnsliv og kultur er å identifisere faste atferdsmønstre («sosiale institusjoner» på antropologisk). De setter deg på sporet av nyttige innsikter.

Et fast atferdsmønster, (et religiøst ritual, en skikk, et produksjonssystem osv.), er en sammensetning av flere forhold som påvirker hverandre innbyrdes. Det som faktisk foregår er den *sosiale* interaksjonen, som blir «styrt» av det *kulturelle* (forestillinger, kunnskaper, normer, regler o.l.) innenfor et mulighetsrom av *materielle* vilkår.

Atferdsmønsteret blir ivaretatt av «grenser»; sosiale grenser for atferd som avspeiler praktiske, forståelsesmessige og normative grenser. Materielle forhold som ressurser og redskaper o.l. har også innvirkning på grensesettingen, på hva som er mulig å få til. Mennesker deltar i sosiale institusjoner i kraft av å være *aktører* som har identiteter, status, roller og interesser som har relevans for det som foregår (ellers ville de ikke ha deltatt).

En sosial institusjon som har gått seg til er *funksjonell* og *bærekraftig* selv om noen tilpasninger kanskje ikke er ønskelige eller ideelle. Maktutøvelse og sosiale kontrollmekanismer vil være i sving for å beskytte grenser. Ny atferd eller nye ting som blir introdusert i samfunnet og utfordrer grenser kan oppleves truende og bli slått ned på. Strenge grenser er gjerne knyttet til tabubelagte ting.

Det flerfunksjonelle perspektivet

En sosial institusjon, for eksempel en religiøs praksis, ivaretar eller medfører flere resultater *samtidig*. I dette eksempelet er primærfunksjonen religiøs, men samtidig spiller ivaretagelse av sosialt fellesskap en viktig rolle, festlighetene, som overgangsriter, ekteskapsinngåelser, begravelser etc, generer økonomi, ja, det kan bli politisk viktig å delta i festen m.m. Interessen for å delta kan variere eller kan handle om alt dette. De forskjellige interessene kan gi hverandre drahjelp og gjøre at skikken holder seg over tid. Ulike interesser bidrar også til grensebeskyttende tiltak.

Å initiere og fasilitere endringer.

Ditt oppdrag er grunnleggende sett å bidra med noe nytt inn i et samfunn. Det er å initiere og fasilitere endringer som skyver på eller overstiger grenser. Hvor, og med hva skal du starte for å få størst sjanser til å lykkes? Hva er de forskjellige grensene og strukturene som opprettholder kulturen og samfunnsinstitusjonene du studerer og hvor sterke er de? Hvilke aktører er det strategisk viktig å få god kontakt med for å få noe i gang og for å frembringe størst mulig grad av lokalt eierskap til eventuelle endringer?

Ettersom «alt henger sammen med alt», er det viktig å spørre seg om hvilke direkte og indirekte konsekvenser endringstiltak vil kunne føre til. Hvis det for eksempel oppstår et tomrom eller en forvirring fordi noe er oversett eller overfladisk håndtert, kan det skape unødvendige stengsler eller også anspore uønsket synkretistisk utvikling. Endringsprosesser handler ofte om å få på plass funksjonelle alternativer; nye måter å gjøre ting på som ivaretar viktige behov samtidig som de kommer til rette med viktige kriterier og fremmer kristne rammer om det nye livet.

Det er nødvendig å adressere endringer på måter som målgruppen forstår og som de kan få et eierforhold til. For eksempel er mange muslimers hverdag innrammet av ulike muslimske praksiser som vaske-ritualer før bønn, sitater fra Koranen og lignende. Det være seg ved slakting av dyr, beskyttelse når de skal ut å reise, velsignelser og hilsener. Om ikke slike ritualer og formler får gode, kristne erstatninger, faller de ofte tilbake til islam. Der oppstår et vakuum som må fylles.

Jo bredere og dypere innsikt du skaffer deg om lokalt samfunnsliv og kultur, dess mer «drahjelp» får du til å ta gode valg og finne fornuftige fremgangsmåter.

Hvem sier hva, og hvorfor?

En viktig ting en alltid må huske på i møte med mennesker, er at de er *posisjonerte*. Alder, kjønn, sosial status, utdanning, religiøse, økonomiske eller politiske interesser osv. vil sannsynligvis prege hva de forteller deg/ikke forteller deg. Derfor er det et bra tips å snakke med forskjellige aktører for å få et så bredt bilde av noe som mulig. Det er ikke alltid så lurt å ta første versjonen du får servert som fasit.

Samtaler og intervjuer

Start alltid med uformelle samtaler i omgivelser hvor informanter føler seg trygge. Lurt å begynne med åpne spørsmål som gir informanter mulighet til å fortelle om det som er viktig for dem. Du kan

gå over til mer formelle intervjuer når det er naturlig og avklart, inkludert det å ta notater eller gjøre opptak (ikke på mobiltelefon).

Et erfaringsmessig godt tips er å benytte *indirekte* talemåte når du ønsker å spørre om delikate ting som for eksempel går på personlig tro. Ikke: «*hva mener du om.....*», men heller: «*hva tenker du om folk som....*». Overføringsmetode kan også være nyttig, hvor du for eksempel dikter opp en realistisk historie om noe som du så ber informanter kommentere. Eller ber de kommentere et bilde eller en video.

Notater

Ta aldri notater i påsyn av folk (med mindre det er avtalte intervjuer), det vekker unødig mistanke eller gjør folk ukomfortable. Ta heller noen umiddelbare stikkordsnotater så snart du er for deg selv, som du utfyller senere.

Et nyttig tips er å bruke annenhver side i notatboken (eller du utvikler et fil-system på pc'en) slik: På venstre side skriver du fortløpende hva du har observert og samtalt om. På motsatt høyre side skriver du refleksjoner om det samme, om oppfølgende spørsmål du bør stille neste gang, referanser til litteratur du bør lese om temaet o.l. Denne motsatte siden er din guide til neste trinn i undersøkelsesarbeidet ditt.

Skaff deg en innsiktsfull informant

Å skaffe deg en fortrolig informant du kan ha jevnlig samtaler med, som er kunnskapsrik og reflektert og som evner å se ting utover egen «boks, er gull verdt.

Les!

Forsøk å lese så mye som mulig på nettet og i tilgjengelig litteratur om land og folk, om tematikker du er interessert i og jobber med.

Kritisk kontekstualisering

Hvorvidt en lokal praksis bør fortsette eller ikke beror på vurderinger ut ifra kristne normative kriterier.

Både ytre form og meningsinnhold bør fortsette i størst mulig grad. Hvis noe bør forandres, gjelder det først og fremst meningsinnholdet. Dette må gjøres på måter som ikke bare tar bort, men svarer på/gir mest mulig troverdige alternative forklaringer til stedegen religiøs og kulturell forståelse. Dette for å unngå at det oppstår et uadressert vakuum, som nye troende kan forsøke å fylle med forståelser de behersker fra før. Et endringsforløp som setter søkelys på å erstatte innhold må se til at praksisens øvrige funksjoner, som sosiale og økonomiske anliggender ivaretas.

Dersom det er aktuelt å erstatte både form og innhold er det viktig at en ny praksis får et så bredt erstatningsrepertoar som mulig.

Det flerfunksjonelle perspektivet er også aktuelt å ta hensyn til når det er aktuelt å introdusere en helt ny praksis som for eksempel dåp.

Misjonsvirksomhet initierer endringsprosesser. Hvorvidt endringsaktører utenifra skal ta initiativ eller endringsbehov vokser fram hos nye troende vil variere. Men en bør forsøke å få til en prosess som i størst mulig grad eies av de nye troende, er bærekraftig og er forankret i den lokale forsamlingen. I såkalte sensitive kontekster er det selvsagt spesielt viktig å gå varsomt og viselig fram.

4.0 Misjonsformer i sensitive kontekster

Misjonsformer i sensitive kontekster

(Utdrag fra Mogens S. Mogensen: «Misjon og muslimer», i Nikolajsen m. fl. red.: *Missiologi, en innføring* (Oslo: Cappelen Damm Akademisk), 2022.

Å standardisere en misjonsmetodikk gjeldende for alle våre misjonsinnsatser har ingen hensikt. Fremgangsmåter er kontekstavhengig. Noen steder er en åpen, klassisk forkynnerbasert metode mulig, andre steder må en gå diskret til verks.

Når det gjelder misjon blant muslimer i sensitive områder kommer Martin Accard (professor i islamske studier på et universitet i Libanon) med noen nyttige innspill:

Først og fremst anfekter han en utbredt oppfatning om at vi skal «elske muslimen, men hate islam». Unngå demonisering av islam, sier han. «*Your view of Islam will affect your attitude to Muslims. Your attitude will, in turn, influence your approach to Christian-Muslim interaction, and the approach will affect the ultimate outcome of your presence as a witness among Muslims.*»

Accard skjelner mellom fem tilnærminger til islam og muslimer. *Synkretistisk* innebærer en relativisering av forskjeller mellom islam og kristendom. *Eksistensialistisk* fokuserer på fredelig sameksistens, på gjensidig godhet og god moral. *Apologetisk* er opptatt av trosforsvar og opprydning av misforståelser. *Polemisk* er en aggressiv variant som er opptatt av å bekjempe islam. *Kerygmatiske* er tilnærminger som for eksempel kan ta opp i seg elementer fra både apologetiske og eksistensialistiske anliggende, men har fokus på budskapet og inviterer til en ny relasjon til Kristus.

Dialog og vitnesbyrd

Uformelle samtaler uten vikarierende og «skjulte» motiver er vesentlig for å oppnå kontakt og vinne tillit. Villighet til og genuin interesse for å *lære* om religion og kultur av samtalepartnere er viktig. Etter hvert som muligheter byr seg, er det naturlig å dele noe om kristen tro.

Colin Chapman, mangeårig misjonær blant muslimer, anbefaler at dialogpraksis alltid holder fram hva muslimer og kristne er *enige* om; Gud som skaper, som hersker, som åpenbarer, som elsker, som skal dømme, som tilgir, og så ut ifra det tale om hvilke forskjeller som finnes mellom muslimer og kristne om disse punktene. Dialog og vitnesbyrd/forkynnelse kan slikt sett forenes, og så overgir man til Den Hellige Ånd å virke gjennom det som er formidlet.

Konversjon

Omvendelse som prosess kan deles opp i ulike faser; oppmerksomhetsfasen, beslutningsfasen og inkorporasjonsfasen. Undersøkelser bekrefter at *enkeltpersoner* spiller en avgjørende rolle i å fasilitere de enkelte stadiene, men Mogensen legger også vekt på hvordan drømmer og syner, som muslimer generelt gir stor anerkjennelse, har spilt en påfallende stor rolle i beslutninger om å søke til Kristus.

Undersøkelser viser også til hvordan *push-faktorer* (misnøye med forhold som skyver vekk fra islam) og *pull-faktorer* (tiltrekninger som for eksempel tale om nåde og frihet) påvirker omvendelsesprosesser.

Integrasjon i kristne fellesskap

John Jay Travis, mangeårig misjonær blant muslimer, er opptatt av å finne *realiserbare* fremgangsmåter. De må preges av hva som er mulig å «få til», selv om en holder fram idealet og drømmen om åpen og fri kristendomspraksis. En må ikke falle for fristelsen til å «presse» mulighetsrommet som en befinner seg i.

Travis har utviklet et såkalt *C1 -C6 spekter* der C-en står for idealet om «Christ-centered Community»:

C1-kirker karakteriseres av ikke-muslimske former (musikk, liturgi, arkitektur osv.). Holder gudstjenester på språk som ikke er morsmålet til lokal befolkning. Konvertitter bruker betegnelsen «kristne» om seg selv.

C2-kirker bruker lokalt morsmål. Bruker betegnelsen «kristne».

C3-felleskap benytter lokalt morsmål og forsøker å inkorporere lokale kulturelle former, men unngår å bli for «islamsk». Konvertitter benevner seg selv som «kristne». Ikke så opptatt av å bruke kirkebegrepet.

C4-felleskap. Bevisst på å adoptere islamske former så langt som mulig, men fyller det med bibelsk betydning om nødvendig. Unngår etiketten «kristen» til fordel for «etterfølgere av Isa».

C5-felleskap er muslimer som følger Jesus som Herre og Frelser og Bibelen som Guds Ord, som møtes i større eller mindre grad i hemmelighet, men uten å forlate det religiøse felleskapet de er født inn i. Hemmelighold.

C6-felleskap refererer til små og isolerte grupper som «lever under jorden», med svært begrensede muligheter til å møtes. Hemmelighold.

C5 og C6 felleskap omtales gjerne som «*insider movements*» fordi interesserte og konvertitter forblir integrerte medlemmer av sine muslimske familier og samfunn.

Mogensen peker på at undersøkelser viser en gjennomgående sammenheng mellom større grad av kontekstualisering og bevegelse fra islam til kristendom. Han oppfordrer til å ha mot til å eksperimentere med ulike former for misjon ettersom de spesielle omstendighetene krever det.

5.0 Ressurser

Fra fremmed til familie – Inkludere troende med muslimsk bakgrunn i kristne fellesskap, Tim Green + Roxy, Norsk utgave av *Joining the family*, KIA – Kristent Interkulturelt Arbeid, 2021

Kom og følg meg, Tim Green, Proklamedia 2019 (www.come-follow-me.org)

Tro mellom venner, Steve Bell og Tim Green, Luther/Lunde og Proklamedia, 2014. Om å stifte vennskap med muslimer.

"Hva tror de kristne på? Bjørg Sand, KIA 2010 (2. utgave) Et studieopplegg med spørsmål til samtale, strukturert etter den apostoliske bekjennelse. Hefte 58 sider.

Menighetstenkning og organisasjonsstruktur, vedtatt av Misjonssambandets generalforsamling 2022

Sammen i tjeneste En veiledning om kvinner og menns oppgaver, roller og funksjoner i den kristne forsamling, vedtatt av hovedstyret i Misjonssambandet 30.11.2012

Sammen i tjeneste En praktisk veiledning om menn og kvinners tjeneste i NLM, vedtatt av hovedstyret i Misjonssambandet 06.09.2013

NLMs forhold til ikke-lutherske dåpssyn, vedtatt av hovedstyret i Misjonssambandet, 08.12.2017, <https://www.nlm.no/globalassets/dokumenter-og-filer/formelle-dokumenter/grunnregler-og-strategidokumenter/nlms-forhold-til-ikke-lutherske-dapssyn---notat-vedtatt-av-hs-des-17.pdf>

Spiritual Conflict in Today's Mission, Lausanne Occasional Paper, <https://lausanne.org/occasional-paper/spiritual-conflict-todays-mission-lop-29>

Mogens S. Mogensen: «**Misjon og muslimer**», i Nikolajsen m. fl. red.: *Missiologi, en innføring* (Oslo: Cappelen Damm Akademisk), 2022.

Frank-Ole Thoresen: «**Misjon og den forfulgte kirke**», i Nikolajsen m. fl. red.: *Missiologi, en innføring* (Oslo: Cappelen Damm Akademisk), 2022.

Tips til videre lesning om kulturforståelse:

Hiebert, Paul G. (1985) *Anthropological Insights for Missionaries* (Grand Rapids: Baker Books)

Hiebert, Paul G. (2009) *The Gospel in Human Contexts, Anthropological Explorations for Contemporary Missions* (Grand Rapids: Baker Books).

Howell, Brian og Jenell Paris (2019). *Introducing Cultural Anthropology. A Christian Perspective* (Grand Rapids: Baker Bokks) 2. utg.

Smith, Donald K. (2011) *Make Haste Slowly. Growing Effective Intercultural Communication*, 2. utg.

Fjellhaug Internasjonale Høgskole har kompetanse på mange spørsmål som berøres i dette dokumentet. Ved konkrete utfordringer er det mulig å kontakte fagpersoner i miljøet der, i tillegg til ressurspersoner på Misjonssambandets hovedkontor. Se fih.fjellhaug.no for kontaktinformasjon.